

'INUIT'

En film af
Jette Bang

Billedresearch og tekst:
Hans-Erik Rasmussen

Statens Filmcentral

INUIT

75 min., farve, stumfilm med ny pålagt speak.

Danmark, 1938-1940.

Producent: Grønlands Styrelse.

Instruktion og kamera: Jette Bang.

Klip og tilrettelægning: Jette Bang og museumsinspektør Helge Larsen.

Speak: Anker.

Distribution: Statens Filmcentral.

Denne pjece, der er udgivet af Statens Filmcentral, udleveres gratis i forbindelse med forevisning af filmen. Henvendelse Hovedkontoret, Vestergade 27, 1456 København K, eller Jyllandskontoret, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.

Layout: Kjeld Brandt. Trykt hos Frede Rasmussen, København. Udgivet af Statens Filmcentral, 1984.

Billederne side 2, 5, 6, 7 og 8 er taget af Jette Bang og udlånt af Arktisk Institut.

Forside: Jensine Filimonsen, fotograferet af Jette Bang i Kangaatsiaq i september 1939.

Indledning

Jette Bangs film »Inuit« (grønlandsk for »mennesker«) er enestående og vigtig af flere grunde. For det første er den som meget tidlig Kodachrome farvefilm i Grønland vigtig rent filmhistorisk. For det andet er den vigtig, fordi den gennem en række enestående optagelser fastholdt en livsform (klædedragt, konebåd, skindtelt o.s.v.), der var næsten forsvundet få år efter, ved 2. verdenskrigs ophør. Jette Bang kom så at sige i sidste øjeblik, og gjorde det derved muligt for os i Danmark, og for befolkningen i Grønland, at lære noget om Grønlands nyere kulturhistorie.

Selv om skindteltet, konebåden, kvindernes hårtop o.s.v. ikke anvendes mere, har disse dele af den grønlandske fangerbefolknings kultur stadig stor værdi i det nutidige Grønland. De fremstår nemlig som symboler på »ægte grønlandskhed«. Filmen kan derfor også fortælle os noget om den kulturelle baggrund for aktuelle politiske aktiviteter i Grønland.

Til den »Internationale Polarudstilling« i Bergen i 1940 havde Grønlands Styrelse (der senere blev til Grønlandsministeriet) besluttet at få optaget en Grønlandsfilm. Styrelsen nedsatte i 1938 et filmudvalg bestående af direktøren for Grønlands Styrelse, I. Daugaard-Jensen, samt repræsentanter fra kirke- og skolevæsen, Nationalmuseet samt fra Københavns Universitet. Grønlands Styrelse engagerede Jette Bang til at optage filmen.

Jette Bang var først og fremmest fastbilledfotograf. Med stor indsigt og solidaritet rejste og fotograferede hun i Grønland. Mange af hendes mindst 20.000 fotografier er blevet klassiske grønlandsbilleder – fremvist på udstillinger og anvendt som illustrationer i talrige bøger. Mange dygtige fotografer – heriblandt flere etnografer – har gennem tiderne fotograferet i Grønland. Men endnu i dag fremstår Jette Bang som den største grønlandsfotograf.

Filmudvalget, der var producent på filmen, udformede en række ønsker til filmens indhold. Der er næppe tvivl om, at Grønlands Styrelse – og vel også den danske regering – gennem filmen ønskede at understrege over for omverdenen, at den danske kolonipolitik i Grønland havde medført materielle og

Jette Bangs filmudstyr

Sælskindstelt på sommerfangstplads ved Kangaatsiaq.

kulturelle fremskridt. I en tid præget af international krise og uro kunne dansk nationalfølelse samles omkring Grønland, og man forsøgte at gøre Grønland til symbol på dansk humanisme.

I denne sammenhæng er det dog værd at understrege, at selv om dette var den umiddelbare baggrund for filmprojektet, så var det ikke nogen propagandafilm, Jette Bang lavede. Dertil var hun for intuitivt og selvstændigt et menneske.

I 1938/39 var Grønland et lukket land. Ingen kunne frit rejse til Grønland. Man skulle først have speciel tilladelse fra Grønlands Styrelse. Denne politik tjente angiveligt til at beskytte grønlænderne. Men den medførte også, at de fleste danskere havde meget ringe kendskab til grønlandske forhold. Jette Bangs film og fotografier var for mange danskere den første detaljerede introduktion til grønlandsk kultur.

På 16 mm farvefilmens område var Jette Bang pioner i Grønland. I 1935 kom kodachrome-filmen på markedet, og Jette Bang anvendte den under optagelserne til »Inuit« i 1938/39. Hun siger selv herom:

»Det filmmateriale, jeg hovedsageligt brugte, var Kodachrome Farvefilm, som dengang var en ret ny opfindelse, der aldrig var prøvet på arktisk overvintring. I østen plejede man at sende eksponeret Kodachrome med flyvepost til nærmeste fremkaldningsfabrik, da de ikke tåler at ligge ret længe eksponerede, men mine Thulefilm ville altså blive over et år gamle, før de kunne komme til fremkaldelse. Heldigvis er kulde mindre skadelig for filmene end varme« (Jette Bang: »30.000 km med sneglefart«, s. 10-11).

Under rejserne i 1938-39 anvendte Jette Bang dagligt op til 5 forskellige kameraer, bl.a. en Bell and Howell Filmo med fire objektiver og revolverhoved. Hun filmede både i sort/hvid og farve. Og hun optog også ved samme lejlighed en lang række faste billeder.

Selve rejserne og mange af optagelserne inden- og udendørs i mørketiden besværliggjordes yderligere af det tunge og omfattende kunstlysudstyr, Jette Bang medførte: delcolightmotor, 48 volts akkumulatorbatteri med omskifter til 24 volts lamper, kabler, syre til batterierne, olie til delcolightmotoren o.s.v. Nogle af disse scener med kunstlys er medtaget i den nuværende version af filmen.

Filmens indhold

Uttoq-fangst ved Thule. Sælen ligger og soler sig på isen.

Jette Bang optog ca. 4 timers film, hvoraf ca. 1 times optagelser dog gik tabt ved en brand i Savissivik i Thule Distrikt i 1939. Ved premieren i 1940 var optagelserne klippet ned til ca. 1 time. Denne version af filmen begyndte med fåreavlen i Sydgrønland (Qaqortoq/Julianehåb), og fortsatte op ad hele vestkysten for at slutte i Thule Distriktet.

Statens Filmcentral har tidligere distribueret en sort/hvid stumfilmsversion. I den version, som Statens Filmcentral nu distribuerer, er klipningen

Jette Bang klipper. August 1951.

Bygning af snehus ved Thule.

identisk med den tidligere sort/hvide udgaves, medens filmens tale er skrevet af nu afdøde museumsinspektør Helge Larsen.

Filmen begynder med en række naturoptagelser fra Uummannaq-fjorden i Nordvestgrønland. Derefter følger optagelserne fra Thule Distriktet, optaget i marts-april 1939. Der vises scener med dagligliv på vinterbopladsen, en familie følges på slædefart, og man ser bygning af snehytte, optaget ved Thule-stationen. Endelig viser Thule-optagelserne mandlige og kvindelige trommedansere, optaget i Qaanaaq i april måned. De to kvindelige dansere viser den særlige – og på film sjældent sete – afslutning af en trommesang, der består i at den ene kvinde mellem højre og venstre hånd holder en lille pind op foran den trommendes ansigt.

Dernæst viser filmen scener fra vinterfangstpladsen Ikerasak i Upernavik Distrikt, optaget omkring årsskiftet 1938/39. Ikerasak er nu nedlagt som beboet sted, men på Jette Bangs tid rejste beboerne stadig frem og tilbage mellem vinterbopladsen Ikerasak og sommerbopladsen Kangaarsuk.

Først ser man den såkaldte uuttoq-fangst, d.v.s. fangst af sæler, der ligger og soler sig på isen. Fangeren kryber langsomt bag ved et hvidt skydesejl hen mod sælen, der skal rammes, inden den igen smutter ned under isen. Derefter ser man, hvorledes fangerens moder flænses sælen. Filmen har scener med

kajak-sejlads, kajak-bygning, oplæring af en lille dreng i kajak-sejlads, kajak-vending (kajak-manden vender rundt med hovedet under vandet), edderfugle-jagt samt sejlads med konebåd (på grønlandsk: umiaq).

En række scener med teltliv og bl.a. fangst af små ørredfisk, ammassat, er optaget på sommerfangstpladsen Kangaarsuk i den sydlige del af Upernavik Distrikt i juni måned 1939, samt ved Kangaatsiaq i september måned. Der vises bl.a. scener med laksefangst med garn, haj-fangst fra kajak, legende børn, skindtilberedning og ind imellem er klippet en række optagelser fra en rensdyrjagt optaget i august måned i nærheden af Niaqornaarsuk syd for Egedesminde. Rensdyrjægerne og familie tager på jagt i konebåd, og man ser mændene flænse de skudte dyr.

Ganske enestående er en række optagelser fra indsamling af fugleæg. Jette Bang er her med kameraudstyr fulgt med ægsamlerne op på det meget stejle fuglefjeld, kaldet Mallemuk-fjeldet, ved Qaquallussuit i Uummannaq Distrikt.

Filmen afsluttes med optagelser fra Ikerasak, optaget i december 1938 og januar 1939. Man ser bygning af tørvemurshus, og derefter følger indendørs- og udendørs-optagelser med kunstlys. Udendørs-optagelserne viser sælfangst med garn under isen, og indendørs vises bl.a. børn, der med masker, sodsværtede ansigter m.m. er klædt ud og danser i anledning af Hellig Tre Konger (de såkaldte mitaartut). Endelig afsluttes med en række naturbilleder.

Jette Bangs metode

Konebådssejls ved Kuussuaq. Sammen med kajakken var konebåden tidligere et uundværligt transportmiddel for bygdebefolkningen.

Mange af scenerne i Jette Bangs film er »instruerede«. Det vil sige, at personerne i filmen f.eks. fik besked på, at nu skulle de bygge en snehytte, eller at nu skulle børnene klæde sig ud som mitaartut. Dette svækker imidlertid ikke filmens troværdighed, fordi folk blot gjorde, som de plejede at gøre i sådanne situationer. Der er dog grund til gøre opmærksom på en enkelt scene, der *ikke* er autentisk: under indendørsoptagelserne i Ikerasak i december 1938 blev husstanden plus et par kvinder og børn iklædt nogle ældre dragter, og huset blev ryddet for de mere moderne ting og redskaber.

Jette Bangs store indfølelse gav hende de »klassiske« moralske skruller:

»Sommetider følte jeg det som en skam og tåbelighed at tosse rundt med et filmskamera, medens alle omkring mig var optaget af vigtigere forehavender, som at skaffe føde og klæder til huse« (Jette Bang: »30.000 km med sneglefart«, s. 79).

Det var denne indfølelse, der var den egentlige baggrund for, at mange af foto- og filmoptagelserne overhovedet kunne finde sted.

Jette Bang 1959.

Biografi

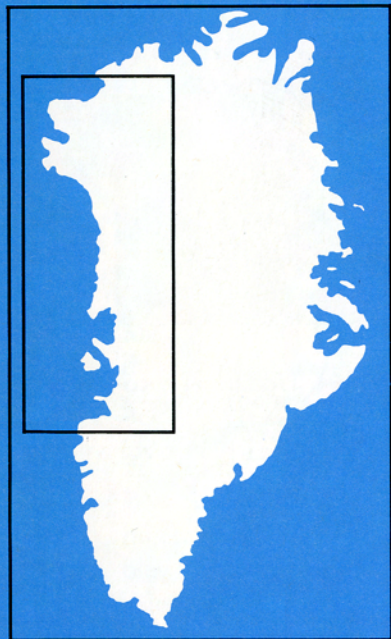
Jette Bang, født 4.2.1914 på Frederiksberg. Død 16.2.1964. Uddannet fotograf i København i 1935. Rejste mange gange i Grønland, bl.a. 1932, 1936, 1938-39 og 1962. Hun deltog i P.V. Glob's ekspedition til Bahrein i 1959, hvor hun optog filmen »Beduiner«.

Filmografi

Den yderste Ø (1937).
Inuit (1940).
Ad lange veje (1952).
Et nyt Grønland (1954).
Beduiner (1962).
Trommedans i Thule (1964).
Forår i Sermiligaq (TV 15.4.1964).

Bibliografi

»Grønland«, Kbh. 1940. (fotobog).
»30.000 km med sneglefart«, Kbh. 1941. (ill.)
»Grønland igen«, Kbh. 1961. (ill.)

Qaanaaq

Thule-stationen

Savissivik

Melville Bugt

Upernavik

Kangaarsuk

Ikerasak

Uummannaq

Qaqullussuit

Disko Bugt

Aasiaat

Kangaatsiaq

Niaqornaarsuk